

Nim.

10

In Nomine Sacro-sanctæ Trinitatis

DISPUTATIO THEOLOGICA

In Articulum III. Augustanæ Confessionis,

De

INCARNATIONE

FILII DEI.

Quam

DEO Opt. Max. Benedicente,

AD MANDATUM

SERENISSIMÆ POTENTISSIMÆQUE

REGINÆ, DOMINÆ NOSTRÆ

CLEMENTISSIMÆ,

SUB PRÆSIDIO

DN. AESCHILLI PETRAEI

S. S. Theol. Doctoris & Professoris Primarij in Acade-

mia Aboënsi, nec non Ecclesiæ Urbicæ ibidem Pastoris,

& hoc temp. Facultatis Theologicæ Decani,

Pro LICENTIA

Summos in Theologia honores adeundi,

Proponit

M. JOANNES ELAITERSERUS

in eadem Academia S. Theol. Profefs. Ordinarius.

Ad Diem 10. Martij Anni 1648. horis Ante & Pomeridianis.

In Auditorio Majori.

A B O Æ.

---

excudebat Petrus Wald Acad. Typogra. 1648.

Serenissimæ ac Potentissimæ Principi ac
Dominæ

CHRISTINÆ
AUGUSTÆ.

Regnorum Sveciæ, Gothiæ,
Wandaliaë etc. Regiæ ac Principi hære-
ditariæ. Nec non Magnæ principi Finlandiæ, Du-
ci Estoniæ & Careliæ, Ingriæque
Dominæ

Dominæ & Regiæ clementissimæ

Subjectissimè atque humilimè

dicat consecratque

*Joannes Elai Ter-
serus Major.*

Potentissima Celsissimaque Regina
Domina Clementissima.

Non dubito, quin multis videar posuisse frontem, qui nec sortem meam norim, nec confiderem, quid *MAIESTATI TUÆ* debeatur, cum disputationem hanc publicare audeo sub tanti nominis tutela atque præsidio. Sed non nõrunt, qvi ita sentiunt, excellentem Tuum & verè principem animum, qvi quanto majora meretur, tanto benigniùs exigua interpretatur, nec minus libenter parva munera accipit, quam magna liberaliter elargitur. Maximè autem me ad hoc audendum, animat Tua omnium ore celebrata humanitas, quæ ut rarissima est in tanto fastigio dignitatis, ita inter cæteras heroicas laudes et virtutes tuas eximiè fulget. Imo in me ita comprobata, ut cui pro magno munere esset Augusto Majestatis Tuæ vultu aspectuque frui, in tanta mole curarum, in ipsis comitijs, etiam ad colloquium me admisisti, ut sermones tecum sociarem. Et cum præ admiratione Majestatis Tuæ, subinde lapsarem, benigno affatu tuo allevasti. Ego certè ex isto colloquio multo seciùs mihi pollicebar, quod homo hujus ætatis, huiusque loci, ita mortalis hominis reformidarem aspectum, ut præ metu vix potuissem sensa animi proloqui. Itaque T. Mis tale iudicium de me verebar, indignum me esse munere, quo tuo iussu Aboæ fungor. At aliam Tibi fuisse mentem exitus declaravit, cum supra meritum, supra votum, & gradum, & in illustriori loco Professionem Theologiæ mihi contulisti: Didici proprio me pede metiri. Novi quam sit mihi do-
mi

mi curta suppellex. Scio quam nulla in re sim comparandus cum ijs, qui ante me hoc honore atque munere sunt functi. Perfrictæ frontis essem & deploratæ impudentiæ, si ingeniolum, quod nil nisi mediocre spirat speratque, eò ambitionis proveherem, ut in istam lucem cupiam traduci. Sed erigit me Dei atque Tuæ Majestatis, h. e. verè legitima vocatio & conscientia meæ fiducia, quibus ita recreor, ut nec aliorum judicijs deterrear, nec debilitè desperatione. Et si minus possum prædecessorum præstantiam consequi, experiar tamen quantum, Dei auxilio, in præclaro hoc curriculo progredi valeam, cum honestum sit, prima sequentem, in secundis, tertiisque subsistere. Ego ijs qui ad hoc munus me vocarunt, *DEO & TIBI* Regina me credo, & pro Regia clementia nullum majus nec melius donarium pulvinari Tuo inferre possum, quam simplex votum, quo uno omnia continentur, ut Deus optimus Maximusque Regum ac regnorū præses & custos Te quam diutissimè mortalium cœtibus interesse patiatur; Coronamque quam Deus, Tuum jus, populi desiderium & publica salus capiti tuo imponent, gestes in Dei honorem, Ecclesiæ ac Patriæ præsidium, & nominis Tui immortalē gloriam, & cum *særa* dies natali Te Cœlo reddiderit, doneris immarcessibili illa Justitiæ corona, quam reddet tibi *DOMINVS* in illa die, justus iudex.

THESES I.

DIuus Augustinus Dominum nostrum Iesum Christum compellans, duo imprimis orat, unum est, ut cognoscat seipsum, alterum, ut Salvatorem suum cognoscat. DAMIHLINQUIT, NOSSE ME, NOSSE TE. Ac nostri quidem cognitio nihil nisi sordes & miseras nobis ob oculos ponit; Salvatoris verò cognitio *scientia est salutis*, ut Zacharias canit, i. e. cognitio salutaris: ille enim NOTITIA SUI justificabit multos, ut inquit Esajas: & hæc est vita æterna, ut *cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti IESUM CHRISTUM*, ut ipse Salvator testatur, Ioh. 17.

II. Est ergo adeo necessaria cognitio Salvatoris nostri, ut sine illa nec mortem evadere, nec vitam æternam adipisci queamus. *Neq; enim est in alio quæquam salus, nec aliud nomen est sub celo, quod datum sit inter homines, per quod oporteat nos servari*, ut S. Petrus in actis loquitur.

III. Rectè itaq; articulo de PECCATO Aug. Confessio doctrinam subjungit de CHRISTO & incarnationis Mysterio, ut videlicet cognitio morbo & malis nostris, tempestivè Medicum quæramus.

IV. Doctrina autem hæc sine controversia MAGNUM EST PIETATIS MYSTERIUM. Tim. 3. 16. & *sapientia Dei in mysterio abscondita, quam caro & sanguis non revelavit, quamq; nemo principum huius seculi cognovit*, Matth. 16. 1. Cor. 2. *Fa-ct, tamen nobis manifesta per Scripturas Propheticas*, Rom 16. 26. & *ultimis diebus per Filium*, Heb. 1. 2. *Unigenitus enim Filius qui est in sinu Patris, ille nobis enarravit*, Joh. 1. 18. Unde *Scripturas jubemur scrutari, quia illa sunt quæ testantur de ipso*. Joh. 5. 39.

V. In explicatione itaq; hujus doctrinæ solam Scripturam Sacram ducem sequamur, per quam Deus hoc mysterium, sicut & cætera omnia, humano generi patefecit.

VI. Neq; tamen vel ita totum hoc Mysterium penetrare possumus: imensa en. est isti⁹ profunditas, quæ nunquam à quoquam in hac vita exhauriri potest: *Cernimus enim nunc per speculum, & per anigma, & ex parte tantum cognoscimus.* h. e. quantum Deus revelare voluit, quantumq; ad salutem nobis utile ac necessarium esse judicavit. Cætera reservemus in futuram visionis scholam, ubi *Christum Dominum ac fratrem nostrum videbim⁹* oculo ad oculum *Es. 52. 8.* Et resecta facie gloriam Domini intuebimur, *1. Joh. 3. 18.*

VII. *Ita S. Iustinus, quantum Doctor! quam ingenuè ignorantiam suam in hoc mysterio (lib. de exp. fid. pag. 77.) fatetur!* Ne me (sicut Lægius vertit,) quisquam dellinioni modo percontetur: non enim me pudet fateri ignorantiam, quin contra potius gloriabor quoq; me arcanis minimè vulgandis fidem habere: Et Mysten Doctoremq; esse eorum sacrorum, ad quorum perceptionem ratio & mens propter debilitatem suam lævet. Quocirca neq; ex me neq; ex alio quoquam, clare quidquam & dilucide discere velis. Sin pro mentis nostræ captu, de re tanta aliquid nosse cupis, nulla obstat invidia, quo min⁹ id explicem⁹ apud Ecclesiæ liberos. Nec magis dissimulat CHRYSOSTOMUS: Scio (inquit Hom. 5.) quod verbum caro factum est. Sed quomodo factum sit, nescio. Miraris quod ego nesciam? Omnis creatura ignorat, Et in eundem modum de admiranda illa unione CYRILLUS: Quomodo autem id fiat, neq; mente intelligere, neq; lingua dicere possum, sed silentio ac firma fide ad suscipimus. in Joh. 1. 4. c. 24. f. 77.

VIII. Quæ autem Deus in verbo suo de CHRISTO Salvatore nostro nobis patefecit, ad hæc præcipua capita revocari possunt. 1. Quod is sit Filius Dei verusq; Deus, Patri consubstantialis & coæternus. 2. Quod idem Dei filius factus sit hominis filius, verusq; homo, h. e. Quod in Christo incarnato sint due naturæ divinæ & humanæ. 3. Quod naturæ illæ non seorsim subsistant, sed unitæ sint in unam personam, ut non duos, sed unus sit CHRISTUS. 4. Quod personalem hanc unionem seqvatur vera proprietatum communicatio, ita ut alterius naturæ propria alteri naturæ in Persona Christi tribuantur. 5. Quod in hunc finem Deus sit incarnatus, ut humanum genus a morte æternæ in inferis liberaret, & ad æt. beatitudinem quæ excideramus re-

dueret. Et ideo humani generis dicitur *Redemptor, Servator, Salvator, Ecclesieque Caput, Rex, Summusq; Sacerdos.* Quæ omnia in verbo Dei habent expressa clarissimaq; testimonia.

IX. Et quæ S.^{ra} S.^{ra} sparsim de hoc Myſterio, tradit ea **Artic. III.** summatim in hunc modum comprehendit: *Item docent, quod Verbum i. e. Filius Dei assumpserit humanam naturam in utero B. Mariae Virginis, ut sint due nature divina & humana, in unitate Personæ inseparabiliter conjunctæ &c.*

X. Articulus hic non incommodè in duas partes dividi potest, ut prior sit de *Persona Christi*, posterior de eius *officio*. In priori Confessio nostra tria membra nobis consideranda proponit, 1. *de duabus naturis.* 2. *de earum unione.* 3. *de communicatione idiomatum.* De hisce itaq; nunc, cum Deo, ordine agemus.

PRIMUM MEMBRUM

de duabus naturis.

XI. Duas dicit esse in **CHRISTO** naturas, divinam & humanam. Doctrinam de divinitate Filij Dei Græci Patres *Theologiam* vocarunt, stricte scilicet ita dicta, sicuti altera de incarnatione *Oeconomiam*, ut id videre est apud Ignatiū, Justinū, Cyrillū, Theodoretū, Damascenum & alios. *Oconomia* inquit **THEODORETUS** (dial. 2.) ad incarnationem & incarnationem præcipue, Theologia ad Maiestatem & divinitatem libigeniti pertinet. Et paulo ante, hanc Regulam tradiderat: Cum multa in divinis literis theologicè, multa œconomice dicantur, quæ œconomice dicta sunt Theologicis non sunt accommodanda. Sed de hac Theologia h. e. Filij Dei divina Maiestate, in disp. in art. de S. Trin. dictum est, ubi sex argumentorum generibus divinitatem filij Dei adferimus.

XII. Per **VERBUM** intelligit **DEUM**, non absolutè & simpliciter, sed *genitum*, à Deo *genitore* & Deo *procedente*, non essentialiter quidem, *realiter* tamen seu *personaliter* distinctum, i. e. Secundam personam Trinitatis. Et ideo dicit quod **VERBUM** i. e. **FILIUS DEI** assumpserit humanam naturam.

4
Cur filius
pater natus

XIII. Si quæras cur Filius potius, quam Pater aut Sp. S.^{us} incarnatus sit? Resp. S.^{am} ipsam id expressè non docere. Patres tamen has rationes adferre solent: 1. Ut qui ab æterno Filius Dei, in tempore fieret Filius hominis, ne filii nomen ad alium transfret. 2. Ut qui erat Filius Dei naturalis, faceret nos filios Dei adoptivos. 3. ut per quem omnia facta sunt, per eundem omnia restaurarentur. 4. ut quia imaginem Dei amiseramus, per eum qui vera Dei imago est, eam recuperemus. 5. ut media Persona in Trinitate, mediatrix fieret inter Deum & hominem, vid. Iren. l. 3. c. 20. p. 537. & Just. de Exp. fid. p. 16.

De humana Christi natura.

XIV. Non minus a. ad salutem necessarium est humanam ac Divinam Christi naturam cognoscere. Christus enim in carne condemnavit peccatum, Rom. 8. 3. in corpore carnis suæ per mortem nos reconciliavit, Coll. 1. 22. *Sanguine* ejus justificati sumus, Rom. 5. 9. Et quia *carnis & sanguinis* nostri particeps factus est, ideo non erubescit nos *fratres* appellare, Heb. 2. 14. Et propterea *Omnis spiritus qui negat Iesum Christum venisse in carnem, non ex Deo est, sed Antichristi spiritus* 1. Johan. 4. 3. Hinc Athanasius in Symbolo etiam necessarium ad salutem esse ait, ut incarnationem quoq; Domini nostri Iesu Christi fideliter credamus. Et LEO M. Ep. 10. (T. 1. Conc. f. 349.) æqualis esse periculi ait Dominum I. Chr. aut Deum tantummodo sine homine, aut sine Deo solum hominem credere: Et ibid. Catholica Ecclesia hac fide vivit & proficit, ut in Christo Iesu nec sine vera divinitate humanitas, nec sine vera credatur humanitate divinitas.

XV. Vera autem in Christo humanitas triplici probatur argumentorum genere: *primum* sumitur ex *appellationibus*: disertè enim appellatur *homo* Luc. 23. 47. 1. Tim. 2. 5. *filius hominis*, ps. lxxviii. 8. 5. Dan. 7. 13. Matth. 8. 20. & 16. 13. Act. 7. 57. *Filius David*, 2. Sam. 7. 12. *Filius Mariæ*, Matth. 1. 25. *Semen Mulieris*, Gen. 3. 15. *semen Abrahæ*. Heb. 2. 16. *Ex patribus secundum carnem*. Rom. 9. 5.

XVI. *Secundum ex partibus* hominis, quæ sunt *essentiales & integrales*: *Essentiales* sunt anima rationalis & corpus organicum: *De anima* testatur Scriptura, Matth. 20. 28 & 26. 36. psal. 16. 10. Luc. 23. 46. *De corpore* ejus extant testi-

necessaria
Cognitio
Hæc natura

monia, *Matth. 27: 57. Ioh. 2: 21. & 20: 12. & similia.* *Integrales partes sunt vel similes, ut caro, ossa, sanguis, vel dissimiles, ut manus, pedes, oculi, os, lingua, &c. quæ omnia passim ipsi in scriptura tribuuntur.*

XVII. *Tertium* argumentorum genus sumitur à proprijs hominis & operationibus, nec non infirmitatibus, quibus ob peccatum natura hominis est obnoxia, qualia sunt: proficere sapientiâ, ætate & staturâ, intelligere, velle, loqui, lacrymari, contristari, esurire, sitire, defatigari, dormituri, pati & mori: quæ omnia Christo itidem scriptura tribuit. Unde ex Symbolo Athanasij concludimus, *Christum non tantum perfectum esse Deum, sed & perfectum hominem ex animâ rationali & humanâ carne subsistentem.* Quod idem vult confessio nostra, dicens: *Verè Deus & verè homo.* Et hæc vera & constans est scripturæ & Ecclesiæ vox, de humana etiam Christi natura.

XVIII. Cur autem Mediator noster deberet simul Deus & homo esse, brevi aphorismo ostendit Anselmus, in libro *Cur Deus homo*: Ideò videlicet, ut quod opus erat fieri ad hominum restitutionem, si humana non posset natura, faceret divina, & si divinæ minimè conveniret, exhiberet humana. Ut idem ipse per humanam solveret, quod ipsa debebat, & per divinam posset, quod expediebat. Sed de hac re plura dicentur, ubi de officio mediationis Christi agetur.

*Cum
Homo sit
Deus*

XIX. *Contra humanam autem Christi naturam, varijs modis ab Hereticis quoq; pugnatum est.* Et primo, Quidam humanam naturam prorsus negarunt, docentes filium Dei non verum corp⁹ assumpsisse, sed Phantasma illud seu spectrum fuisse, ipsam quoq; incarnationem, omnes actiones & passiones Christi inter homines conversantis, secundum apparitionem

seu phantasiam tantum fuisse. Talis opinio viguit etiam Ignatii tempore, & postea à Marcionitis & Manichæis repeta. *Argumenta eorum erant:*

1. Angelis indigna visa fuit talis copulatio, Ergò multò magis divinæ naturæ, quam adorant Angeli, etc. 2. Angeli potuerunt sua ministeria in phantasmate præstare, Ergò multò facilius filius Dei. 3. Filius Dei tali specie apparuit Patribus in V. T. Ergò etiam in Novo idem fieri potuit. Et Spiritus S. apparuit in specie columbæ, non tamen columbæ naturam assumpsit. 4. Allegant scripturam dictam Rom. 8, ubi Paulus dicit Deum misisse filium suum in similitudine carnis peccati, nostra autem caro est caro peccati, Christus v. debuit esse sine peccato. Et Phil. 2, 7. Dicit eum formam servi accepisse, in similitudine hominum factum, & schemati, i. e. habitu inventum ut hominem.

XX. Sed hunc errorem ipse Christus luculenter satis confutat, *Luc. 24: 37. & seqq.* Cum enim discipuli expavescerent, putantes se spiritum videre, dixit eis: *Quid turbati estis, & quare cogitationes subeunt in corda vestra? videte manus meas & pedes meos, nam ego ipse sum: contrectate me & videte; nam spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere.* Et in eundem ferè modum respondet dubitanti Thomæ, *Joh. 20: 27. Infer, inquit, digitum tuum huc, & vide manus meas, & profer manum tuam, & mitte in latus meum, & ne sis incredulus sed credens.* Eleganter quoq; Epistola ad Hebræos, cap. 2: 14. *Quoniam igitur pueri participes sunt carnis & sanguinis, ipse quoq; consimiliter particeps factus est eorundem, ut per mortem aboleret eum qui mortis habebat imperium.* Ad Argumentum, de Spiritu S. in similitudine columbæ, respondet Augustinus de agone, cap. 22. Non veniebat Spiritus S. ad liberandas columbas, sicut Filius Dei carnem induit, ut carnem carne liberaret. Ad locum Rom. 8. Resp. breviter: 1. Non dici in similitudine carnis, sed carnis peccati, quia Christus erat sine peccato. 2. Dici in similitudine carnis peccati, propter infirmitates, quæ ob peccatum naturam nostram comitari solent: Christus v.

mise-

Rom 8

legit de simili-
tudine carnis
peccati

miserationis affectu, non conditionis necessitate infirmitates illas assumpsit. Ad locum Phil. 2. Resp. Paulum ibi hortari ad humilitatem, ab exemplo Christi & exinanitione Filij Dei, qui cum potuisset in assumptâ naturâ, statim à momento conceptionis sive natiuitatis, ostendere divinam suam gloriam & Majestatem, sicut fecit post ascensionem, ita ut nullis infirmitatibus subjectus fuisset, se ipsum tamen exinanivit, ita ut in infirmitatibus reliquis hominibus similis esset: Et hanc interpretationem confirmat locus Heb. 4. 15. Per illud en., *Schemati*, affectus ejus, gestus & totius vitæ actiones, quamdiu inter homines conversatus est, intelligit. Neq; Schema substantiæ veritatem tollit: Nam Phil. 3. 2. dicit Paulus, quod Christus in extremo die *metaschematisei*, id est, transformabit corpus nostrum humile, non ut in spectrum redigatur, sed ut depositis infirmitatibus, *conforme fiat corpori ejus glorioso*. Et ita vocabulum apud profanos scriptores accipitur. Xenoph. pæd. 5. quamvis, inquit, humili schemati, id est habitu, existeret. & Herodian. lib. 1. vir philosophj gerens *Schema*, id est habitum. Jucunda est hæc permutatio: Christus enim hic schemati inventus est ut nostrum aliquis, ibi verò nos erimus? schemati sicut Christus in gloria, nisi quod *ipse primas tenet in omnibus*, Coll. 1. 18.

XXI. Secundò *Valentiniani* olim & hodiè *Anabaptistæ* concedunt veram quidem carnem fuisse, quam Christus assumpsit, sed non *homouision* i. e. *consubstantiali* carni nostræ: Christum enim corpus suum è cœlo secum attulisse, sive è cœlesti materiâ, sive elementari, sive ex ipsa essentiâ divinâ formatum: Ita ut omninò à nostris corporibus heterouision sit, i. e. diversæ essentiæ, *Argumenta* eorum erant:

1. Non decere Divinam Maieſtatem noſtræ carni uniri, de qua dictum eſt Gen. 3, 19. terra es & in terram converteris. Idem etiam Abraham indignum ſe iudicat colloquio Dei, quia pulvis eſt, Gen. 18, 27. 2. Noſtra natura peccatis eſt contaminata, imò eſt caro peccati: Rom. 8, 3. Corpus peccati, Rom. 6, 6. Quis poteſt, inquit Job. cap. 14, 4. facere muſidum de immundo natum ſemine? Ergo per illam non potuit redemptionis opus perficere, debuit enim eſſe ſine peccato, Eſa. 53, 9. 3. Ex 1. Cor. 15, 47. Ubi dicitur ſecundus homo i. e. Chriſtus, celeſtis de cœlo, ſicuti primus homo i. e. Adam e terra. Et Job. 6, 62. dicitur Filius hominis aſcendere ubi erat prius. Hiſce & ſimilibus conantur nobis eripere ſvaviſſimam illam conſolationem, ex ſalutari illa permutatione perceptam: Chriſtus enim miſeram noſtram naturam accepit, ſanctificavit, beavit, exaltavit & glorificavit: & ruruſ in Sacra Coena illâ ſuâ carne nobiſcum ſe conjungit, ut hoc certiffimo pignore, confirmemur de noſtrâ ſalute & glorificatione, ut ait Chemnitius l. cit.

XXII. Argumentis ita occurri poteſt: Ad *Primum*, libentè concedimus inter divinam & humanam naturam, nullam eſſe dignitatis proportionem, quin agnoſcimus & celebramus immenſam charitatem & miſericordiam Filij Dei, quod ad liberandam hominem non horruit virginis uterum, ut veteres ſunt locuti. Ad *Secundum* Reſp. quod Chriſtus conceptus ſit de Spiritu S. Spiritus S. inquit Gabriel, *ſuperveniet in te & ideò quod ex te naſcetur ſanctum vocabitur Filius Dei*, Luc. 1: 33. non novit peccatum, 2. Cor. 5: 21. *Segregatus à peccatoribus*, Heb. 7: 26. *per omnia ſimilis fratribus*, Heb. 2: 17. *Absq̄ tamen peccato*, cap. 4: 15. Ad loca 1. Cor. 15: & Ioh. 6. Reſp. Dici de cœlo deſcendiſſe & ibi fuiſſe prius non ratione humanæ naturæ, ſed divinæ, ut id docetur in primo genere comm. idiomatum.

XXIII. Tertiò Docuit *Arrius* Filium Dei aſſumpſiſſe humanam quidem carnem, ſed omnino inanimam, loco vero animæ vegetativæ, ſenſitivæ & rationalis fuiſſe
alte-

alteram naturam, quò etiam referebat omnes affectus, quos Scriptura Christo tribuit, & inde quoq; arguebat *Verbum non fuisse naturâ Deum.* Apollinaris vero in Laodicæa Episcopus (cujus lapsus non sine gemitu describit Epiphanius in Chronicis) negavit in Christo animam duntaxat rationalem, & ejus loco dixit fuisse divinitatem. Præcipuum ejus argumentum erat illud Job. 1. *Verbum caro factum est.*

XXIV. Hisce, Scripturæ loca opponantur, quæ loquuntur de animâ Christi, thesi 16. à nobis citata: *Venit Filius hominis dare animam suam: tristis est anima mea: non derelinques animam meam: pono animam meam, & rursum sumo eam.* &c.

*anima
cristi*

XXV. Quartò, Alij animam etiam rationalem, Christo concedebant, sed negarunt essentialia seu naturalia idiomatica humanæ naturæ, quare non duas sed *unam* tantum posuerunt in Christo *intelligentiâ, unam voluntatē, unam operationem*: undè & *Monothelita* dicti sunt. Argumenta *Macarij* & complicum ejus, colligi possunt ex actis sextæ Universalis synodi, quæ convocata est Constantinopoli circa annum Christi 680. quorum primaria ferè hæc sunt.

I. Unus est in Christo intelligens, unus volens, unus operans, non duo, ergò nequè duæ intelligentiæ, duæ voluntates, &c. nisi cum Nestorio Christum in duas partes distrahere velimus. 2. Quia in persona Christi nulla potest esse pugna, sicut in credentibus humana voluntas saepenumero pugnat cum divina. 3. Quia in Christo humana natura est organum divinitatis, quod ita movetur à principali agente, ut unum prorsus opus producat, sic una est redemptio, una salvatio, una sanatio. 4. Deniq; quia veteres dixerunt humanam naturam in Christo esse propter hypostaticam unionem deificatam, idèò putarunt omnium tam operationum, quam proprietatum utriusq; naturæ, factam esse exæquationem.

XXVI. Verum hæc & alia ejus generis, prolixè refutantur in actis ejusdem concilij, præcipuè ex hisce scripturæ testimonijs: *Job. 5: 30. non quero voluntatem meam,*

*voluntas
cristi dicitur
per se*

sed ejus qui misit me. Et cap. 6:38. descendi de caelo, ut facerem non voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me. Et Mar. 7: 24. surgens venit in partes Tyri, et ingressus domum, noluit aliquem scire, et non potuit latere, cum tamen ille sit, de quo dicitur: omnia quaecumque voluit Dominus fecit, in caelo & in terra. Hæc sunt verba concilij, actione quartâ. Omnium autem clarissimè id patet ex lucta illa Christi, Matth. 26:39. Pater mi inquit, si possibile est, abeat à me poculum istud: verum tamen non ut ego volo, sed ut tu. Ubi expressè voluntatem suam, ut hominis, à voluntate Patris, id est divina, distinguit. Et idem quoque de cæteris proprietatibus ut & operationibus est judicandum: quomodo enim dubium esse potest, quin iter facere, asino vehi, esurire, sitire, edere, bibere, sanguinem sudare, Deum precari, & similia, opera sint non divinæ, sed humanæ naturæ propria: quæ omnia verbo comprehendit Paulus, ubi dicit eum Schemati id est habitu inventum ut hominem, & ad Heb. 2. per omnia fratribus similem.

XXVII. Quintò, Alij integritatem humanæ naturæ concesserunt, sed negarunt eam infirmitatibus fuisse subjectam. Argumenta eorum erant: 1. Non habuit peccatum, ergo nec pœnam peccati. 2. Tota plenitudo divinitatis habitabat in eo, i. e. in massa illa humanæ naturæ, ergo passiones illæ non potuerunt in illo habere locum, nec in acerbissimis illis, quas Scriptura commemorat lacerationibus, ullum verum habuit doloris sensum. Sed sicut telum per aquam transiens, facit quidem distractionem, sine sensu tamen vulneris: Et ut rubeo non potest cadere in ferrum ignitum, ita neque passiones in carnem deificatam. Hæc sententia erat Hilarii, sed eam postea retractavit. Multi præterea Patres, indignum arbitrati personam Filii Dei tantâ consternatione affligi, totam illam historiam agonis Christi in horto, ab Luca expunxerunt.

XXVIII. Verum hisce cogitationibus opponendum est totum illud c. 53. Esaiæ, *verè langviores nostros ipse tulit, et dolores nostros ipse pertavit, castigatio super ipsum, ut nos pacem habe-*

*Infirmus
Christi fuit.
W. H. M.*

habemus. Posuit in ipsum Dominus iniquitatem omnium nostrum; & voluit eum contere in infirmitate. Christus itaq; cruciatus hos sustinuit, ut nos ab æternis cruciatibus liberatos in æterna gaudia transferret. Resp. itaq; ad 1. Argum. quod sicut Pater in filium peccata mundi, ita & pœnas peccatis debitas coniecit, totamq; iram suam in illum effudit. Ad alterum Arg: Resp. potuisse Christum omnem sensum doloris ab assumpta naturâ avertere, sed potestatem suam tum noluisse exercere, quò videl. humana natura potuisset pati, crucifigi & mori.

XXIX. *Sextò, Coletus, Theologus quidam Academiae Oxoniensis, negavit Christum imminentem mortem exhorruisse, deprecatumve fuisse, sed per calicem, illum quem deprecatur, Judæorum exitium, discipulorum scandalum, Hierosolymæ excidium, deniq; quidvis aliud intelligere maluit, quàm mortem Christi. Argumenta ejus hæc ferè sunt:*

1. Si quoquo modo mortem detrectavit, aliquid detrahitur illius in nos charitati: si quacunq; ratione noluit, derogatur absolutissimæ obedientiæ, neutrum autem competit in eum, qui fuit & amoris & obedientiæ perfectissimum exemplar. 2. Martyres immanissimos cruciatus etiam gestientes exceperunt, charitatis scil: magnitudine doloris sensum absorbente. Præterea Moses potius habuit de libro vitæ deleri, quam populum interire. Paulus optavit anathema fieri pro fratribus. Multo minus consentaneum est, humani generis redemptorem, mortem quam tantopere sitierat, nunc imminentem reformidare. 3. Illustrium virorum adfert exempla, qui non dubitarunt vitam suam patriæ salutem devovere, & pro ea fortissime occumbere; absurdum autem videtur Leonem de Juda, id est mundi Salvatorem, non cunctanter modo; sed & timidissime mortem adire. 4. Et cur metueret, quod non solum malum non erat, sed fons omnium bonorum nostrorum, vitæ scil: & salutis æternæ, quæ in morte salvatoris reposita est. 5. Neq; etiã tribuendi sunt Christo affectus, quib; nos potissimum ad peccandum sollicitamur. 6. Deniq; non videtur eiusdem hominis vocem esse: vade retrò Satana, calicem quem dedit mihi Pater nonne bibam eum? & hanc: si fieri potest transeat à me calix iste. Et sic etiam Patres hunc locum exposuisse, ait: Hieronimum enim dixisse refert: Erubescant qui putant Salvatorem timuisse mortem.

mortem, & passionis pavore dixisse, transeat à me calix iste; displicet quod nemo ferè non dixit, JESUM propter assumptum hominem, infirmitate reformidasse mortem naturà acerbam. Et Hilarium: Stultitia est si quis dicat Christum suam ipsius mortem reformidasse.

XXX. Huic Coleto sese opposuit Erasmus Roterodamus, adversus quem elegantem etiam, de Tædio & Pavore Christi, conscripsit disputationem, & contrà contendit, Christum verè tæduisse, verè pavisse, contristatum esse, sudasse, mortem deprecatum esse, & hoc nihil vel charitati ejus in nos, vel obedientiæ erga Patrem, vel fortitudini derogare, neq; alijs scripturæ locis contrariari. Nec quid hic vel ille Patrum dixerit, multum se morari, cum constet plures, imò allegatum, Hieronymum ex aliorum sententiâ ista protulisse, cœterum alibi contrarium docuisse. Hilarium autem, sententiam illam postea retractasse. Ejus vero assertio, hisce potissimum fundamentis nititur. 1. Quod clarissima sint Salvatoris verba, nec sine summa impudentia aliorum torqueri possint, Pater si possibile est, &c. Tristis est anima mea usq; ad mortem; & similia. Deinde cum non tantum duas tribuamus Christo naturas, sed duas etiam voluntates, easq; etiâ dissidentes, ut quod altera noluerit, altera voluerit, ita ut Ecclesia hæreseos damnarit aliter sentientes, cur ergò verebimur Christo, quò ad assumptam naturam, tristitiam & mortis reformidationem tribuere? Sicut enim ex assumptæ conditionis imbecillitate mortem vicinam horruit, ita ope divinâ & virtute obedientiæ constantè eandem suscepit. Præterea Filius DEI humanam naturam assumendo, hominis quoq; conditionem plurimis nostris malis obnoxiam assumpsit, mala vero non culpæ sed poenæ, & de his quantum nobis expediebat, & quatenus illjus dignitati non derogabat

gabat, h. e. ea duntaxat, quæ communem hominis lapsi conditionem generaliter consequuntur, ab ijs verò quæ sigillatim nobis accidunt, abstinuit: qualia sunt morbi, vitia membrorum, vitia mentis, deformitas & similia. Chemnitius distingvit inter *infirmittates naturales & personales*, illas dicit eum suscepisse, ab his, quæ & dedecebant ejus dignitatem, nec ad nostram salutem quicquam habitura fuissent momenti, abstinuissè. Deniq; & hanc adducit rationem, *Tris* esse, quæ reformidationem debeant exaggerare: *Precium boni quod leditur, magnitudo mali quod ingruit, & utriusq; cognitio.* At quomodo conferri potest nostri plasmatis vilitas, cum ejus præstantiâ? aut nostræ mortis acerbitas, cum ejus supplicio? aut noster incertus metus, cum ejus certissima prospicientia? nam sicut corpus Christi infinitis partibus est præstantius corporibus nostris, ita omnes sensus in illo sunt multò acerrimi: & nos hoc minus mortem reformidamus, quo minus quam sit acerba cognoscimus; ille verò mortem perinde atq; oculis subjectam prospiciebat, & omnes cruciatus perfectissimè præsentiebat. Hisce & alijs rationibus, Coleti argumenta prolixè & solidè confutat, nos vitanda prolixitatis gratiâ lectorem eò remittimus, præsertim cum fundamenta hîc posita, sint veræ confutationis.

Naturalis
Hanc esse
infirmittates
alia
(personalis)

XXXI. *Septimò, Eutyches* Nestorianæ hæresi, quæ personam distrahebat, se nimis opponens, naturas prorsus confundere cœpit, docens humanam naturam, per unionem in divinitatem penitus esse absorptam: dixit ante unionem duas quædam fuisse naturas, post eam verò unam tantum agnoscebat: negabat etiam corpus Domini nobis esse consubstantialè. Alij finxerunt Christum in i-

Eutyches

14
psa ascensione tabernaculum corporis sui deposuisse, & alij aliud sunt commenti.

XXXII. Scriptura v. & orthodoxa Ecclesia, contrarium docent, ante videl: unionem, unam tantum fuisse naturam, divinam scilicet, post v. eam duas, easq; etiam post ascensionem mansisse, de qua re amplius dicendum erit in pr. gen. comm. idiom. Et tantum de duab⁹ naturis.

SECUNDUM MEMBRUM

De unione Personali.

XXXIII. Haecenus ex Scriptura S. ostendimus duas in Christo esse naturas, divinam & humanam, sed non hoc ad salutem satis est scire & credere, nisi pariter sciamus credamusq; duas illas naturas personaliter in Christo esse unitas, ita ut una & eadem sit persona constans duabus illis naturis, ac subsistens in duabus naturis. Quod ut firmâ fide teneamus, semper in conspectu habenda sunt præcipua Scripturæ testimonia quæ id ipsum evincunt. Quamvis itaq; diversæ sint & maneant in Christo duæ istæ naturæ, Scriptura tamen non duos sed unum dicit esse Dominum Jesum Christum, 1. Cor. 8:6, unum esse Christum qui pro omnibus mortuus est, 2. Cor: 5:14. unum esse mediatorem DEi & hominum, 1. Tim. 2:5. Filium Mariæ esse filium Altissimi, Luc. 1, 31. & 32. Quod ex Maria nascetur sanctum vocari filium DEi, v. 33. Filium hominis esse filium DEi viventis, Matth. 16:13, & 16. Filium Virginis vocari Immanuel, Esa. 7:14. Germen Davidis vocari Iehovah, Jer. 23:5, & 6. Christum ex Patribus esse secundum carnem & eundem esse Deum laudandum in secula, Rom. 9:5. Deum conspicuum factum esse in carne, 1. Tim. 3:16. Deum sanguine redemisse Ecclesiam, Act. 20:28. Dominum gloria esse crucifixum,

1. Cor.

Gustus
Unus

1. Cor. 2:8. Authorem *vite esse trucidatum, Act. 3:15.* Hæc sunt immota fundamenta super quibus extruitur hæc doctrina de Unione Personali duarum in Christo naturarum, & hinc Athanasius in Symbolo: Qui licet DEUS sit & homo, non duo tamen sed unus est Christus. Et Confessio nostra: Unus Christus verè Deus & verè homo.

XXXIV. Expeditâ Quæstione *An sit, nunc porro quid sit Unio Personalis, id est quomodo naturæ istæ in Christo unitæ sint, dispiciendum nobis erit.*

XXXV. Unionem Personalem in hunc modum, describit August: Confessio: Quod Verbum, id est, Filius Dei assumpserit humanam naturam in utero Beatæ Mariæ Virginis, ut sint duæ naturæ, divina & humana, in unitate personæ inseparabiliter conjunctæ. Definitum est *Unio Personalis.* Verum

Unio personalis

cum *unionis* vocabulum generale sit: significat enim conjunctionem duarum vel plurium rerum, ut ex ijs unum, quoddam constitutur, notabo *varios unionis modos, quos ex veteribus collegit B. Chemnitius de D. N. cap. 7.*

XXXVI. Primò itaq; fit unio per *partium corruptionem*, quando ex ijs mixtum aliquod generatur. 2. Per alterius partis *conversionem*, ut quando modicum aquæ multo vino miscetur. 3. Per *confusionem* seu *mixtionem*, ut cum vel duo humores inter se miscentur, sicut ex aqua & melle fit mulsum: vel cum humidum sicco miscetur, ut aqua cum farinâ: vel cum ex cera & pice fit unguentum. 4. Per *coacervationem*, ut cum diversa femina in unum cumulum coacervantur. 5. Per *appositionem*, ut cum duo asseres compinguntur. 6. *Ratione,*

dignitatis, sicut Nestorius finxit Deum homini donasse, æqualitatem tantum dignitatis, autoritatis, potestatis & appellationis, & nihilominus manere diversas substantias. 7. *Ratione consensus & voluntatis*, sicut credentium erat cor unum & anima una. 8. Per *gratiam*, sicut credentes unum sunt cum Deo. 9. Per *apparentiam*, ut in spectris. 10. est unio *Personalis* sed *accidentaliter*, ut cum S. Sanctus ut peculiaris persona, conjungit se cum Paulo, qui alia est persona. 11. *Substantialis*, ut inter personas Trinitatis. 12. *Carnalis*, ut mariti & uxoris, qui sunt caro una. 13. *Spiritualis*, ut inter credentes. 14. *Essentialis seu naturalis*, ut animæ & corporis. His addatur, 15. Unio per *intimam perichoresin*, id est, permeationem seu penetrationem, qualis est ferri & ignis. Et quamvis postremi duo unionis modi, quam maximè ad hypostaticam unionem declarandam quadrant, & ideo Sancti Patres, in explicatione hujus mysterij, ipsdem libenter utuntur: in singulis tamen permagna est discrepantia, ut id ostendit Chemnitius, & ex collatione facile liquebit.

XXXVII. Utilis etiam erit collatio aliorum modorum præsentia & inhabitationis Dei in creaturis, ad hypostaticam hanc unionem. Nam *aliter* Deus replet omnia in coelo & in terra, Esz. 66. Act. 17. & Psal. 139. Et *aliter* inhabitat per gratiam in Sanctis, 2. Cor. 6. & Iob. 14. *Aliter* in Prophetis & Apostolis per quos veluti organa multa operatus est. *Aliter* in beatis in futura vita, ubi Deus erit omnia in omnibus, 1. Cor. 15. *Aliter* quando in *visibili* seu externâ specie, invisibilis divinitatis suæ præsentiam exhibet, ut in forma viri, Gen. 32. & alibi. *Aliter* denique in ministerio Verbi & S. Cænas. Sed horum modorum omnium, si conferantur ad hypostaticam unionem, permagna

varietas
modorum præsentia
inhabitatio Dei in
Creaturis

magna est differentia, quia per nullum istorum modorum, Deus cum re cui unitur unam constituit personam seu suppositum, sicut Divina Christi natura, humana natura unita, unam constituit personam.

XXXVIII. Dicitur Unio Personalis aliàs *ensarcofisis*, id est, *incarnatio*, quâ appellatione ab Irenæo accepta tota posteritas postea frequenter usâ est, quod ad phrasin Scripturæ apprimè conveniat, ut *Iob. 1:14.* Verbum *caro* factum est, & *Heb. 2:14.* particeps factus est *carnis & sanguinis*. Ignatius vocat *enanthropesin* quasi *inhumanationem* dicas. Item *ensomatosisin*, quod Latine reddi potest *incorporatio*, ab illo, *Coll. 2.* sumpta appellatione, ubi Paulus dicit totam plenitudinem divinitatis habitare in Christo *somaticos*, id est corporaliter. Habent etiam ex Ignatio vocabulum *Oeconomias* ut initio dictum est, quæ appellatio apud Græcos facta est usitatissima, quæ sumpta videtur ex *Eph. 1:10.* Oeconomiam autem hanc, ex collatione Christi & Moysis, prolixè explicat Epistola ad Hebræos cap. 3: 6, & seqq. Dicitur autem *Oeconomia* seu dispensatio, 1. Cum Deus nobiscum condescendit, id est demittit se ad nostrum captum, ut cum Majestas divina demisit se ad unionem cum misera nostra natura. Item cum in assumptâ naturâ & in statu exinanitionis, se non exeruit. Item cum Deus in carne est passus & mortuus. Item quod post resurrectionem comedit. 2. Quando potentia Dei in creaturis supra vel contra communem ordinem aliquid facit, ut cum natura humana exaltatur supra omnes Angelos: caro Christi fit vivifica: habet potentiam Verbi sibi communicatam: item cum utraq; natura agit cum communicatione alterius. *Hec omnia Veteres vocarunt Oeconomiam.*

XXXIX. Genus quod hic brevitate causa omissum est,

ex aliorum definitionibus ponimus *Actionem Dei*, id est totius Trinitatis: Est enim opus Dei ad extra, adeoque indivisum, ut loquuntur, h. e. ad singulas pertinens Trinitatis personas. Sed obijcies, hinc sequi totam Trinitatem esse incarnatam. Resp. in incarnatione duo spectari debere, *productionem humana natura, ejuſq; cum persona Verbi unionem, quæ op^o est toti⁹ Trinitatis*, ut patet, *Luc. 1:35. & Matth. 1:20. Et Assumptionem natura illius*, quæ soli Filio competit: is n. non tantum produxit naturam illam, una cum Patre & S. Sancto; sed illam insuper assumpsit, impertiendo ipsi propriam subsistentiam, quod nec Pater fecit nec S. Sanctus. Unde *ratione efficientia*, op^o est ad extra & totius Trinitatis: *ratione termini* verò seu ejus ad quod actio illa terminatur, opus est ad intra, & solius Filij: hic en. solus carnem illam induit, quæ tota Trinitas produxit.

XL. Hisce præmissis, verba Confessionis quibus *Unio hæc Personalis* describitur, nunc ponderemus. *Verbum* inquit, h. e. *Filius Dei assumpsit humanam naturam*. Per Verbum itaque intelligit Filium Dei seu secundam personam Trinitatis, non Patrem, nec S. Sanctum, sicuti Sabelliani finxerunt, qui sublato personarum discrimine, totam Trinitatem incarnatam esse, nullo scripturæ suffragio, statuerunt.

XLI. Verbi v. appellatio Filio Dei ideo convenire videtur, *Primò*, quod ipse sit *Sapientia Patris*, *1. Cor. 1, 24.* & *Character* seu expressa *imago substantia ejus*; unde quidam ex patribus dicunt Filium ex *mente* Patris procedere. *Secundò*, quod is qui est *sapientia Patris*, *mentem Patris*, nobis enarravit, *Ioh. 1, 18.* *Priori modo repræsentat verbum internum: posteriori externum*. Ubi considerandum est, Filium Dei posteriori acceptione non nisi secundario & respectu ad homines *verbum* appellari: nam S. Sanctus quo-

quo-

*Tota Trinitas
non est in carne
nata*

*Efficientia
rationis
Composita*

*cur verbum
vocet*

quoq; mentem Patris nobis exponit, *Iob. 14, 20.* nusquam tamen verbum in scriptura appellatur: sicut quoq; Christus non ideo Filius dicitur, quod nos filios Dei faciat, sed propriè & per se ideo, quod à Patre sit genitus. *Tertio*, Quod omnia per ipsum facta sint: nam quod Moyses dicit, *Gen. 1.3. Dixit Deus, fiat lux, & fuit lux, v. 6. Dixit Deus fiat expansio, &c.* Et Psalmista, *Psal. 148. 5. ipse dixit & facta sunt;* id Psalmus 33: ita effert: *Verbo Domini caeli facti sunt, & Joh. per ipsum (Verbum) omnia facta sunt.*

XLII. Tales cogitationes ex S. Patribus depromptæ sunt: Nazianzenus enim ita dicit *Orat. 2. de Filio:* Logos dicitur Christus, quod ea sit ipsius ad Patrem ratio, quæ sermonis ad mentem. Basilius quoq; homil. super in princ. erat verbum: Filius Dei cur verbum? ut quod ex mente procedit ostendat. Cur verbum? quoniam sine motu genitum est. Cur verbum? Quoniam figura generantis (generati effert vertendum) totum in se monstrat generantem, quemadmodum ferè verbum nostrum, quod totam nostræ cogitationis imaginem refert. Cyrillus etiam l. 1. Theauri, c. 7. sicut verbum, inquit, quo utimur, ex mente prodit: idem enim est cum verbo quod in corde versatur, quamvis aliud esse videatur in quantum q. à profundo in lucem per os emittitur: sicut, inquam, verbum quo utimur, & quod in corde est, in mente est, & ex mente prodit, etiamsi taceamus: sic & Filius Dei, indivisibiliter ex Patre prodiens, character & similitudo eius est. Ita illi. Unde constat, quod sicut Filius dicitur respectu paternæ generationis, ita verbum appelletur relatione ad mentem seu intellectum Patris: Verbum enim ad mentem refertur.

*patru junctio
cur verbum
20 octy.*

XLIII. Hæ Patrum fuere super hac re cogitationes: Verùm aliam adhuc rationem nobis suggerit Matthias Flac. Illyricus. Nomen enim illud tetragrammaton *Iehovah*, si etymon respicias, rectissimè redditur *ero ut Deus Exod. 3:14. Ero misit me ad vos* Hoc nomen est ipsius Dei, & præsertim Filij, qui cum Patribus in deserto locutus est, *1. Cor. 10.* quâ appellatione testatur se fore benedictum illud semen, id est mundi servatorem toties

pro-

20
promissum. Et cum hæc vox summum contineat my-
sterium, ideo neq; *Rabbini* neq; *Paraphrastes Chaldaeus*, il-
lam ad verbum vertere voluerunt, sed illi reddiderunt
Schim, id est nomen, hic *memar*, id est verbum. Neq; hoc
tantum, quin & vocem istam *memar*, Chaldaeus tribuit
Messiæ, etiam ubi *Jehovah* in Hebræo non habetur; ut
testatur Psalmus 110. qui vel primarius est eorum qui de
Messia agunt: nam ubi Hebræus habet, *neym Iehovah la-
doni, dixit Dominus Domino meo*; vertit Chaldaeus, dixit
Dominus ipsi *memar*, id est verbo, sede à dextris meis &c.
Et hinc secunda Persona seu Filius Dei etiam in N. T. coc-
pit vocari *Logos* seu *verbum*. Vide hac de re Flacium
in Tractatu de nomine *Iehovah* secundæ parti Clavis
adjuncto. Item in parte prima ad vocem *memar*. I-
tem in glossa super cap. 1. *Johannis*.

XLIV. Hinc etiam constat, Græcam dictionem,
Logos, rectius reddi per *Verbum*, quàm juxta Bezam per
Sermonem. Patet id 1. Quia vox Chaldaea verbum deno-
tat, non sermonem seu orationem. 2. Quia tetragram-
maton illud, unde Chaldaum *memar* sumptum est, ver-
bum seu vox quædam est, non integer sermo. 3. Quia
voce illa res unica denotatur, cui verbum potius conve-
nit, quàm sermo. 4. Quia illa *Bezæ* translatio errandi
occasionem præbere potest, ut cum *Samosateno* & *Ser-
veto*, per *Logon* seu sermonem, non secundam perso-
nam Trinitatis intelligamus, sed doctrinam seu pate-
factionem; Verùm cum quis audit *verbum fuisse ab ini-
tio*, mox cogitat mirabile & mysticum quoddam ver-
bum esse. Unde etiam *Johannes Capnio* elegantis-
simo libro suo, quo per colloquium mysterium hocce
pandit, titulum fecit *de Verbo mirifico*, & indidem præ-
claræ quoq; hujus vocis explicationes peti possunt.

21.
XLV. Deinde dicit, Quod verbum assumpserit humanam naturam, id est eam sibi personaliter univ-
verit, ubi rursus Scripturæ phrasin imitatur: nam Hebr. *Assumpsit*
2:16, dicitur Semen Abrahæ *assumpsisse*. Et Phil. 2:7. for-
mam servi *accepisse*. Unionem itaq; hanc *assumptionis*
vocabulo exprimere voluit, idq; ob has seqq. causas: 1
Ne Filius Dei putaretur in hum. naturam esse mutat⁹. 2. Ut
ostenderet humanam Christi naturam, non accidenta-
liter, sed substantialiter divinæ naturæ esse unitam: nam
cum Deus per gratiam habitat in fidelibus, non dicitur
illorum naturam assumere, sicut eam naturam assump-
sit, in qua *tota plenitudo divinitatis habitat corporaliter*,
Coll. 2:9.

LVI. Porro cum omnis unio sit inter duo, alteram
nominat q. compositi partem, *humanam naturam*. Filius
enim Dei non tantum corpus nostrum assumpsit, ut vo-
luit Arius, sed corpus & animam: nec eam tantum vi-
ventem & sentientem, ut placuit Apollinari, sed ratio-
nalem, sicut utrumq; supra est demonstratum. Maluit
autem Confessio humanam naturam, quam hominem
dicere, (quamvis apud S. Patres, posterior locutio non
infrequens sit) quia Verbum non assumpsit hominem,
propria subsistentiâ subsistentem, sed humana natura,
propria subsistentiâ carnis, ^{en} recepta est in hypostasin
Verbi. Assumpsit itaq; humanam naturam, non antea
creatam, sed assumendo eam creavit, & creando eam,
assumpsit.

LVII. Atq; hæc fuit exegesis in verba illa, *Verbum*
assumpsit humanam naturam: Nunc illustrem illam pro-
positionem expendamus, quâ Joh. Evangelista hoc my-
sterium exponit, qui cap. 1. sic dicit: Verbum caro
D factum

verbum
Caro
factum
non imitatio
sui generis

factum est. Ubi unio hæc describitur per verbum *egeneto*, quam phrasin imitatur & Paulus, *Rom. 1.3. Gal. 4.4. Phil. 2.7.* non quod facta sit Verbi in carnem mutatio seu conversio, sicut ea quæ vel naturaliter mutantur, ut cum ex aëre fit aqua: vel per miraculum, ut cum aqua facta est vinum, *Ioh. 2.9.* sed sicut Paulus phrasin, *Phil. 2. in similitudine hominum factus*, interpretatur per *formam servi accipere*. Et *Epist. ad Heb. 2.14, & 16.* illud *factum est*, per tria significantissima verba exponit, *primum est communi- care carni & sanguini*, id est carnem & sanguinem in communionem & consortium accipere. *Secundum est, participem fieri carnis & sanguinis*, eo scil. modo quo pueri, ad quorum substantiam caro & sanguis pertinent. *Tertium est, assumere Semen Abrahæ*, ita videlicet, ut *per omnia fratribus assimilatur. v. 17.* Illustris etiam phrasin hujus explicatio haberi potest ex loco illo, *1. Cor. 15. 45.* nam sicut *primus homo Adam factus est in animam viventem*, non conversione carnis in spiritum, sed unione corporis & animæ: Ita *secundus homo factus est in spiritum vivificantem*, id est in Deum, non conversione humanitatis in divinitatem, sed per unionem duarum naturarum hypostaticam. Carnem vero hic intelligimus, *non animam rationali destitutam*, ut voluit Apollinaris, nedum prorsus *inanimam*, ut Arrius, sed veram & integram hominis naturam, ut supra id ostendimus. Plures hypostaticæ unionis descriptiones, ex Scripturâ & antiquitate depromptas, vid. apud Chemn. lib. cit. cap. 9.

Phil 2
Heb 2

1 Cor 15. 45

Unde
in Utero
Marie

XLVIII. Unde autem illam assumpsit? non de cœlo, ut somniarunt Valentiniani; sed in Utero Mariæ, adeoq; nobis consubstantialem. Pulcherrimo autem elogio eam ornat *beatam* vocans seu sanctam, non quod libera

libera sit à peccato originali, ut nugantur pontificij, sed ideo *benedicta est inter mulieres*, quia *benedictus fructus ventris ejus*, *Luc. 1: 42.* & quia *Mater facta est Filij Dei*, ideo eam *beatam prædicant omnes generationes*, *v. 48.* Inde & mulier apud *Luc. 11: 27.* exclamat: *beatus venter qui te portavit, & ubera que suxisti.* Sed verè *beata erat, quia credidit*, *Luc. 1.* Virginem præterea vocat, quia non ex virili semine, secundum communem naturæ cursum conceptus est Salvator noster, ut & olim & hodiè blasphemant Judæi; Sed de *S. Sancto*, ut testatur Gabriel, *Luc. 1: 35.* *S. Sanctus superveniet in te*, & *Matth. 1: 28.* dicit eam *desponsatam fuisse Iosepho, sed antequam convenirent, inventa est uterum ferre è S. Sancto.* Atq; sic completa est Prophetia Esaiæ, cap. 7. *Ecce virgo pariet.* *S. Irenæus* ostendit virginitatem parentis Mariæ adumbratam fuisse in *V. T.* to per lapidem, sine manibus excisum lib. 3. cap. 28. & per virgam Moïsis cap. 29. nec non prophetiam Hieremiæ de Jechonia, cap. 22: *Scribe virum illum orbem.* Et *Basilius* in sermone, de humana Christi generatione dicit. Certâ se traditione habere, Zachariam ideo inter Templum & Altare à Judæis esse trucidatum, quod rem prodigiosam inauditamq; prædicaret, virginem videlicet, parientem citra virginitatis corruptionem.

XLIX. Sed cum ex virgine nasci voluerit, cur desponsata est viro? *Basilius* l. cit. præter alias, præcipue, has adfert causas. **I.** Ut non tantum virginitas in honore haberetur, sed & nuptiæ consecrarentur. Deinde, ut Joseph domesticus familiarisq; Mariæ, parentis testis esset, & ne calumniantibus foret obnoxia, quasi virginitatem commaculans, sponsum haberet vitæ sanctæ custodem.

L. Nec tantum in conceptione & partu virgo manfit, sed & postea virginitatem integrè & illibatè custodivit. Et *Helvidium* ideo vetus Ecclesia damnavit hæreseos, quod contenderet Mariam post Christum alios etiam filios de viro suo peperisse, ut testatur *Augustinus*

Virgo

post partu

Helvidij
erron

donec
priusquam

de Hæresibus ad Quod vult Deum, cap. 84. Argumenta Helvidij erant, ut ea ex Hieronymo recenset Chemnitius in Harmonia: 1. Si gr̄vida inventa est priusquam convenirent: ergo postea congressi sunt. 2. Si non cognovit eam donec peperit: ergo post partum cognovit eam. 3. Si Christus est primogenitus Mariæ: ergo oportet ipsum habere plures fratres. Sed facilis est responsio, nam particulæ *donec*, *priusquam*, sæpenumero ita negant præteritum, ut tamen non ponant futurum: patet id Gen. 8: 7. *non redijt corvus donec* siccata esset terra. 1. Sam. 15: 35. *non vidit Samuel ultra Saulem usq̄* ad diem mortis sue. 2. Reg. 6: 23. *Michol non habuit filium, usq̄* ad diem mortis sue. Hieronymus hoc utitur exemplo: *Helvidius priusquam penitentiam ageret, morte præventus est. Credimus itaq̄, natum esse Deum per genitalia virginis (verba sunt Hieronymi) quia legimus: Mariam post partum aut cum Ioseph concubuisse, aut filios ex eo sustulisse, non credimus, quia non legimus. Ad 3. arg. resp. non primogenitum vocari post quem cæteri nati sunt, sed ante quem alius non est natus, id est qui vulvam aperit, Exod. 13: 2.*

LI. Quaritur hic, num perpetua Mariæ virginitas sit articulus fidei? nam Pontificij id acerrimè propugnant, quò scil. scripturam insufficientiæ convincant, cum quidam articulus fidei verbo Dei scripto non contineatur. Primarium eorum argumentum est, quod Helvidius & Antidicomaritæ ideo hæreseos sint damnati, quod contrarium statuerint. Rectius tamen procul dubio ex sententiâ S. Basilij id dogma de fide esse statuimus, quàm articulum fidei propriè sic dictum: & contrariam opinionem errorem potius quàm hæresin haberi. Verba Basilij ex versione Volaterrani sic habent: *Hoc suspicionem quandam mentibus inferre videtur, ne post sacrum dominicæ generationis mysterium Maria opera nu-*

ptijs convenientia minimè negarit, Nos autem hunc locum satis consolationis habere existimamus, si legamus: eam non novit, usq; quo pareret. Ponatur sanè (sicut de Patrum consensu magnoperè sibi gratulantur Pontificij) esse articulum fidei, num ideo quod volunt obtinebunt? minimè: nam illi ipsi Patres perpetuam Mariæ virginitatem, si non unice, præcipuè tamen ex scriptura defendunt, sicut ex illo Hieronymi dicto patet, & loco suo id ostendetur copiosius.

LII. Cum hic mentio fiat B. Mariæ virginis, non inconveniens fuerit hoc loco ostendere, per quos majores Maria, unde Christus carnem acceperat, genus suum a Davide ducat, quo manifestum evadat Messiam nostrum juxta promissiones, non tantum de semine Abraham, & tribu Juda, sed etiam de domo & familia Davidis exortum esse. Verum cum hæc res ob magnas quibus involuta est difficultates vix paucis pagellis expediri possit, reservamus eam peculiari disputationi: verbo tamen mentem nostram de genealogia Christi hic exponimus, quod Christus à Davide (nam de superioribus nulla est controversia) per Nathanem Salomonis germanum fratrem, recto tramite descendendo usq; ad Mariam filiam Eli seu Joachim, matrem Christi, per naturales generationes, sine ulla legali filiatione, ut loquuntur, genus suum ducat. Sed de eo nunc disputare, non est nostri instituti.

LIII. Ad historiam nativitatis Christi pertinent etiam circumstantiæ *temporis & loci*, Non autem facta est, incarnatio statim in principio mundi, cum in remedium lapsus ordinata sit. Neq; statim à lapsu: nam 1. prædici ac præfigurari prius oportuit tantum mysterium, ut postmodum majori veneratione exciperetur. 2. Præ-

parandi prius homines erant per legem, ut agnitâ miseria sua medicum quærent. 3. ut manifestaretur prius ira Dei adversus peccatum, ut factum est in universali diluvio & sæpius. Nec dilata tamen fuit ad mundi finem, alioquin omnis Dei agnitio & reverentia profus interijisset, quæ etiam sic sub adventû Christi propemodum fuit abolita; sed *postquam venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum, factum ex muliere*, ut inquit Paulus, *Gal. 4:4.* h. e. cum tempus a DEO præfinitum nunc adesset. Cum videlicet *sceptrum de Iuda jam fuisset ablatum, & 70. Danielis hebdomadæ ad exitum decurrerent*, Anno scilicet à promulgatione primæ promissionis protoplastis factæ *de semine mulieris contrituro caput serpentis*, juxta Lutheri sententiam, quam etiam Philippus sequitur, 3962. vel juxta supputationem *Bucholzeri*, quæ etiam in margine Bibliorum Svecicorum annotata est, quam nostri quoque; translatores imitati sunt, 3971. vel denique; juxta accuratissimum calculum *Sethi Calvisij*, quem Helvicus quoque; in Theatro suo sequitur, & approbant nostrâ ætate plerique; eruditi, 3947. finiente, a Diluvio 2292. A nativitate Abrahami, 2000. A data circumcissione, 1900. Ab exitu ex Ægypto 1490. Ab ædificatione templi, 1016. A solutâ captivitate, 529. initio sexagesimæ sextæ sept. Danielis juxta sententiam Funccij. Ab ultimo Duce ex domo Davidis, 164. Urbis conditæ 751. Tertio anno Olympiadis 194. Anno imperij Cæsaris Octaviani Augusti 42. Regni Herodis juxta eundem Sethum, 38. paulò ante ejus obitum.

LIV. Lucas *Augusti* mentionem facit, & census per universum terrarum orbem acti, ut ostenderet Monarchiam tunc super universum orbem fuisse confirmatam, juxta vaticinium Danielis, cap. 2. Matthæus vero

Herodis

Herodis facit mentionem, ut ostendat sceptrum è Juda
prorsus esse sublatum juxta prædictionem Jacobi, *Gen.*
49. Mansit autem in tribu Juda & familia David *sceptrum*
Regale, usq; ad Jechoniam, qui in captivatem abductus
est, *2. Reg. 24:15.* Post captivatem verò *sceptrum ducale*
(quod Ezechiel cap. 21:26. Cidarim vocat, quæ in coro-
næ locum successit, de quo videatur Chemn. in Harm.
Evang. part. 1. c. 3. p. 46.) usq; ad Jannæam Hyrcanum,
qui apud Lucam quartus ab Eli ponitur. Deinde vero,
Reipub. Judaicæ administratione ad Macchabæos (Phi-
lo & Josephus Asmonæos vocant) translatâ, stirps illa,
Nathan's privatam & pauperem egit vitam per 60. an-
nos, donec scilicet veniret cui cidaris & corona jure debebatur, ut
dicitur. cap. *Ezech. v. 27.* & innuit Gabriel dicens: da-
bit ei Dominus Deus, sedem Patris sui Davidis, & reg-
nabit super domum Jacob in æternum, *Luc. 1:32.*

LV. Cessavit itaq; in domo David & Linea Messicæ
aliquot annis ante adventum Christi regnum sive du-
catus, & Jannæi posteritas in paupertatem redacta, in
Galilæam habitatum detrusa est. *Et hæc rei consonant*
verba Prophetarum (ut ait Jacobus *Act. 15:15.*) *sicut scriptum*
est (apud Amos. videl. 9:11.) *Post hæc revertar & reedificabo*
tabernaculum David' collapsum & ruinas ejus reedificabo, ac
rursus erigam illud. Et *Ezech. 17:22.* dicit, quod stirps illa
Davidis, quando surculus benedictus inde erat proditu-
rus, non deberet florere dignitate & potentiâ Regiâ, sed
humilis & abjecta esse; verba ejus sunt: *Sic dicit Domi-*
nus Iehovah, tollam ego de summitate Cedri illius sublimis, h. e.
*Iunio interprete, de reliquijs stirpis regicæ, ex qua fu-
it Torobabel, de summitate tenerorum ramorum ejus tenellum*
decerpens, plantabo super montem altum & aggestum, in monte
selitudinis Israelis plantabo eum, i. e. in Ecclesia.

LVI. Quæritur autem hic cur sceptrum aliquot ante natum Christum annis ablatum fuit? Hujus rei duas causas reddit Chemnitius, i. ut monerentur piji stare nunc tempus Messiaë, ac excitaretur ardentius ejus desiderium. Deinde ut hinc quoq; commoverent, quale futurum esset regnum Christi, non mundanum, potentiâ, opibus & dignitate conspicuum, sed contemptum, vile & abjectum coram mundo.

LVII. Temporis hæc circumstantia egregiè fidem nostram confirmat, quod promissus mundi Salvator, jam diu, id est ante annos (juxta æram Chr. vulgatam) 1648. verè sit exhibitus: nam inde à sublato ducali sceptro de domo Juda usq; ad Vespasianum & Adrianum. Imp. publica semper fama fuit, non tantum inter Judæos, sed etiam inter gentes Regem quendam exoriturum, qui orbis imperio potiretur, sicut de Judæis testatur *Paulus Orosius, lib. 7. c. 9. Iudæi, inquit, cum omnibus undiq; malis circumvenirentur, quidam in Carmelum montem seducti fortibus, quæ portenderent exortos à Iudæa duces, rerum potituros fore, bellum ad se trabentes, in rebellionem exarserunt.* Et Chemn. in Harm. ex Cic. l. 2. de Divinat. narrat, in Sybillæ libris inventum fuisse, futuram circa illa tempora Regem, qui ab omnibus Rex & agnoscendus & vocandus foret, si salvi esse vellent. Et sententia illa ex folijs Sybillæ, illis temporibus adeo nota & vulgata erat, ut & *Virgilius* peculiari *Eccloga*, quæ etiam pueris nota est, eam exponere voluerit. *Sybilla* autem vaticinia adhuc, licet suspectæ fidei, circumferuntur inter alios^o authores, quos Pontificij *Orthodoxiam Patrum* vocant. Disertè verò de illa fama testantur, *Iosephus* de bello Iudaico lib. 7. c. 9. *Quod, inquit, maximè eos (Iudæos) ad bellum excitaverat, responsum erat ambiguum, in sacris libris inven-*

invenit, quod eo tempore quidam esset ex eorum finibus orbis terrarum habiturus imperium. Et Corn. Tacitus lib. Hist. 5, pag. [edit Lips. 622.] Pluribus persuasio inerat, antiquis Sacerdotum literis contineri, eo ipso tempore fore, ut valesceret oriens, profectiq. Iudæa rerum potirentur. Et hujus verba ferè expressisse videtur Svetonius in Vespasiano, ubi percrebuisse ait in toto oriente, veterem & constantem opinionem, esse in fatis, ut quidam Iudæa profecti rerum potirentur. Quid, quod ipse Josephus genere Judæus, nec unquam, quantum memoriæ proditum est, Christianis sacris initiatus, Jesum tamen Nazaræum pro Christo agnovit, ut ipse de se indicium facit: verba ejus lib. antiq. 18. c. 17. ex emendata Ruffini versione hæc sunt, Eodem tempore fuit Iesus, vir sapiens, si tamen virum eum fas est dicere, Erat enim mirabilium operum patrator, & doctor eorum qui libenter vera suscipiunt, plurimosq. tam de Iudæis quàm de Græcis sectatores habuit. CHRISTUS hic erat, quem accusatum à nostræ gentis principibus, Pilatus cum addixisset cruci, nihilominus non desisterunt eum diligere, qui ab initio ceperunt. Apparuit enim eis tertiâ die vivus, ita ut divinitus de eo vates hoc & alia multa miranda predixerant, & usq. in hodiernum diem Christianorum genus ab hoc denominatum non defecit. Nec non verisimile est mansisse in Oriente seminaria quædam doctrinæ cœlestis de adventu Messîæ ex disciplina & institutione Danielis, unde occasionem nacti sunt Magi recens natum Judæorum Regem quærendi: & Herodes auditâ voce novi Regis Judæorum, doctrinæ istius non ignarus, statim ipsum Christum seu Messiam vocat.

LVIII. *Locus nativitatis Dominicæ erat Bethlehem, civitas in illustri loco & quasi centro orbis sita, non tam amplitudine & structurâ magnificentiâ, quàm Do-*

Mini natalitij clara. Et hæc etiam circa natiuitatem ad
 Prophetica oracula congruit. *Micheis* enim cap. 5. 2. di-
 cit: *Tu autem Bethlehem Ephrata, parvula es, ut sis in millibus
 Iudæ: Ex te (tamen) mihi egredietur, qui sit dominator
 in Israël, & egressus ejus ab initio à diebus seculi.* Ita vertit
 Pagninus. *Rabbini* tamen veteres quàm hodierni locum hunc
 varijs modis eludere & quoquo versum torquere conan-
 tur, ne verba hæc Prophetæ in IESUM nostrum compe-
 tere videantur: sed sudes ipsis in oculis est *Paraphrasis
 Chaldaica*, quæ illa verba, *mim necha li jeze*, reddit, *mim-
 mah Kadami jipok meschicha, h. e. ex te, coram me, prodibit
 Messias*; Et hanc paraphrasin etiam *Scribe & Pharisei* se-
 cuti, textum illum de Messia interpretantur: nam mon-
 straturi locum nativitatis Messie, vaticinium hoc addu-
 cunt, non tam verba, quàm sensum exprimentes, ut
 cognoscas eos ista præmeditados loqui. Illud autem
 reprehendendum, tam in versione Chaldaica, quàm in
 Scribarum allegatione, nullam fieri mentionem egres-
 sus ejus ab æterno: & hinc non tantum veteres *Rabbini A-
 ben Ezra*, & *D. Kimki*, sed etiam moderni *Iudei, Benjamin
 Musaphia*, *David Cohen* Hamburgenses, aijq: ejus gre-
 gis, divinitatem Messie ex hoc loco probari posse ne-
 gant. Sed benè habet, quod in promptu nobis sit ce-
 leberimus, inter ipsos, *V. Tti* interpres *Salomon Iarschi*,
 qui perpetuus in Vetus Testament. ediderat commenta-
 rios. Verba ejus in hunc locum bona fide ita Lati-
 nè reddimus: *Et tu Bethlehem Ephrata, unde exiit David,
 juxta illud: Filius servi tui Isai Bethlehemita (respicit ad
 locum, I. Sam. 17. 58.) & Bethlehem vocata Ephrata, juxta il-
 lud: in via Ephrata ipsa Bethlehem (verba illa habentur,
 Gen. 35.) parva ut sis in millibus Iehudæ visa fuisti esse parva in-*
fami-

Familij Iehudah, propter scorias seu nævos Ruth Moabitidis, quæ in te, (fuerat) ex te egredietur mihi Mesciach Filius David, & hic ille dictus lapis (quem) reprobant adificantes. Et egressiones ejus ab æterno (juxta illud) ante solem filiiabitur nomen ejus (Isal. 72.) id est sobolescet vel propagabitur. Quæ legi possunt in Biblijs Basileæ editis operâ Ludovici König, anno, secundum æram Judæorum, 383. h. e. A. C. 1623. Hoc testimonium veritatis ab homine Judæo & obstinato expressit scripturarum evidentia. Sed de hoc dicto satis, nam singula verba ponderare, non est nostri instituti. Et tantum etiam de loci circumstantiâ, adeoq; historia natiuitatis Christi, quatenus descriptio hæc Unionis, anam nobis præbuit.

LIX. Postremò *modum* etiam *Unionis Personalis* exprimit Confessio nostra, dicens *naturas illas inseparabiliter esse conjunctas*, quæ vox sumpta est è decreto Chalcedonenis Concilij, Oecumenici .iij. quod tempore Leonis Primi contra Eutychem cogebatur. Verba Concilij actione quinta sunt: *Unum & eundem Filium Dominum nostrum Iesum Christum confitemur, & uno consensu omnes docemus eum perfectum in Divinitate, perfectum etiam in humanitate, verè Deum verè hominem, anima rationali & corpore constantem: consubstantialem Patri secundum Divinitatem, nobis consubstantialem secundum humanitatem, & paucis interjectis, hunc in duabus naturis inconfusè, immutabiliter, indivisè, inseparabiliter cognoscendum, & naturarum differentiam propter unionem minimè sublatam, sed proprietatem utriusq; naturæ integram servatam, & in unam personam sociantem.* Et similia habet confessio Sextæ Synodi Constantinopoli sub Constantino Pogonato contra Monothelitas coactæ, quæ legi possunt T. i. Conc. fol. 479. Tom. 3, fol. 18. & in summa Bart. Carrantzæ actione

quarta Sextæ Synodi fol. 315. Est ergo unio hæc adeo
arcta & indissolubilis, ut neq; mors neq; omnes Diaboli eam
dividere aut separare potuerint, ut in Maj. de cæn. Dom.
Conf. ait B. Lutherus. Sed hæc fusiùs, cum Deo de-
clarabimus in doctrina de Comm. Idiomatum, ubi et-
iam *Eutychis & Nestorij* hæreses refutabimus.

Ut ad hoc membrum aliquid mantissæ addam, subiticiam quædam ex
PRUDENTIO, qui in persona Apostolorum, quos in Apotheosi cõtra Unio-
nes loquentes introducit, personam & officium Christi duplicemq; eius habitum
pulcherrimè expressit.

Sed nos qui Dominum libris & corpore jam bis
Vidimus, antè fide, mox carne & sanguine coram:
Quid, voluminibus vatum, cruce teste, probatis
Rimantes digitos costarum in vulnera crada
Meruimus, & manuum, visu dubitante, lacunas
Scrutati æternum Regem cognovimus Iesum:
Abjurare Deo titulum, nomenq; paternum,
Credimus esse nefas, qui Regem protulit ex se:
Non regem populi Parthorum aut Romulidarum,
Sed Regem summæ & mediæ rationis & imæ,
Atq; ideo rerum Dominum, & super omnia Regem.
Carnis habet medium, summu n Patris, & stygis inum.
Defluit his gradibus, rursusq; revolvitur in se.
Est Deus, est & homo: fit mortuus, & Deus idem est.
Omnia percurrit naturæ munia pronæ,
Ut rursum Patris in gremium replicata reportet
Mortua quæ fuerant, ipsos quoq; subvehat artus.
Hoc fore cum Veterum cecinissent organa vatum:
Nos oculis, manibus, congressu, voce, loqvela
Experti, heroum tandem intelleximus orsa
Pritcorum, & viso patefacta oracula Christo.
Hæc est nostra salus, hinc vivimus, hinc animamur.

